

Tết

(VIETNAMESE NEW YEAR)

VŨ THÂN VINH

Tết không phải chỉ là một ngày lễ, Tết kéo dài tới ba ngày. Ở vùng thôn quê, Tết kéo dài cả tuần lễ. Nhưng những sửa soạn cho Tết đã bắt đầu từ nhiều tháng trước đó.

Tết không phải chỉ là ngày năm mới như ở Hoa Kỳ mà gồm 3 ngày quan trọng: Năm mới, Lễ Tạ ơn và ngày sinh nhật.

Năm mới: Đối từ năm này qua năm tới. Với những hứa hẹn tốt cho một năm mới.

Lễ Tạ Ơn: Sau mấy mùa dài cực nhọc, người làm ruộng cũng như đất đai cần nghỉ ngơi để ăn mừng mùa gặt Mọi người cố về nhà để ăn mừng chung với gia đình.

Ngày sinh nhật: Đến ngày đầu năm, mọi người đều tăng thêm một tuổi. Đây cũng là dịp các em nhỏ được quần áo mới, được tiền lì xì hay được quà.

Trước kia người Việt Nam thường không ăn mừng Lễ Tạ Ơn hay sinh nhật.

TẾT ĐẾN VÀO NGÀY NÀO

Trong Âm Lịch, ngày đầu năm rơi vào giữa hai tuần chót của tháng Giêng và ba tuần đầu của tháng Hai. Ngày đầu năm sắp tới sẽ là ngày thứ hai, hai mươi sáu tháng Giêng năm hai ngàn lẻ chín (năm con Trâu).

Vì là ngày đầu năm trong Âm Lịch, người Việt Nam và người Trung Hoa ăn mừng cùng một ngày. Nhưng người Trung Hoa qua đây sớm hơn người Việt Nam, nên nhiều người Hoa Kỳ thường nhắc tới ngày Tết như ngày đầu năm của người Trung Hoa.

TRƯỚC TẾT

Vài tháng trước Tết:

Người ta đến tiệm may để đo may áo mới, quần mới, áo dài mới, giầy mới guốc mới (áo dài và guốc là trang phục chính của người đàn bà Việt Nam. Guốc làm bằng gỗ, sơn nhiều màu rất đẹp).

Những người chăn nuôi chọn những con heo, gà để mang đến

những thành phố lớn một hay hai tuần trước Tết.

Những người trồng hoa sang cây hoa vào chậu, sẵn sàng bọc giấy màu để mang đến những chợ hoa khi gần đến ngày Tết.

Ông Nội, ông Ngoại đã cắt gọt và chăm sóc bình hoa thủy tiên để hoa nở đúng giờ Giao Thừa.

Những Bà Ngoại, Mẹ, Vợ và con gái trong gia đình bắt đầu dọn dẹp nhà và bàn về những món ăn cho ngày Tết.

Nhân viên tư sở và công sở và ngay cả những người lính đã xin phép để về nhà ăn Tết với gia đình.

CUỐI NĂM

Mọi người cố gắng làm cho xong mọi việc:

Người ta sẽ trả hết tiền nợ.

Mua sắm hết những thứ cần thiết bởi vì năm mới để mang tiền về chứ không phải để tiêu tiền ra.

Người ta sẽ sơn nhà, sơn cửa, sửa mái nhà, sửa hàng rào.

Người ta sẽ ra thăm những nghĩa trang của gia đình để sơn phần mộ, rửa tấm bia, nhổ cỏ và trồng thêm những cây hoa.

Hãng xưởng cổ làm cho xong những món hàng người ta đã đặt mua.

Công sở cổ làm cho xong những công việc đã dự định.

Những buổi tiệc Tết Niên được tổ chức khắp nơi trước khi công sở và trường học đóng cửa. Hãng tư hay văn phòng bác sĩ treo bảng ăn Tết. Chỉ có chợ, nhà thương và cơ quan quân đội là không đóng cửa.

Ngày 23 của tháng cuối năm, rất nhiều gia đình làm đồ ăn để cúng đưa Ông Táo (ông thần của nhà bếp) về Trời để báo cáo với Ông Trời về những chuyện của gia đình.

Vài tuần chót trước ngày cuối năm các chợ rất đông người. Người ta rất bận rộn mua sắm cho gia đình.

Rồi chỉ trong một ngày, tất cả các chợ cũng không còn ai. Mọi người đều về nhà để đón Giao Thừa.

GIAO THỪA (GIAO: CHO ĐI, THỪA: ĐÓN NHẬN):

Nửa đêm, đưa năm cũ đi, đón năm mới đến.

Vài giờ trước Giao Thừa, những người trong nhà mặc quần áo mới để đi chùa. Ở chùa, các ông bà sẽ cầu xin với Phật để xin được sức khỏe, may mắn và phát tài. Các cha mẹ sẽ cầu xin cho các con của họ ngoan và học giỏi. Các vợ của lính sẽ cầu xin cho chồng của họ được bình an. Các người độc thân sẽ cầu xin để được gặp người thích hợp

và các người còn trẻ, khi cha mẹ họ không để ý, sẽ lén nhìn những người trẻ khác.

Để biết chuyện gì sẽ xảy ra trong năm mới, nhiều người sẽ xin xăm. Họ cầm hộp xăm, xóc đến khi một thẻ xăm rớt ra. Thẻ xăm này có sẵn con số và người xin xăm sẽ đến một cái bàn để tìm một cuộn giấy có cùng con số. Trên tờ giấy này sẽ ghi những lời đoán về tương lai.

Từ chùa, người ta sẽ hái những cành cây có nhiều lá xanh. Những cành cây này tượng trưng cho tuổi trẻ, sự lớn mạnh, sự tiến bộ. Người ta sẽ cẩn thận canh giờ để về nhà. Nếu người nào không nhận việc xông đất (người đầu tiên bước vào nhà sau Giao Thừa) sẽ phải về nhà trước nửa đêm. Người nhận việc xông đất sẽ phải về nhà ngay sau nửa đêm.

Đúng Giao Thừa, người ta gõ chuông, đánh trống, nhưng tiếng pháo đốt vang qua khắp thành phố sẽ đánh dấu phút thiêng liêng nhất trong năm. Mọi người, từ giàu cho đến nghèo đều cùng đón mừng năm mới. Tết mà không có pháo thì cũng như trận đá banh mà không có người đến xem.

Sau Giao Thừa, người đầu tiên bước vào nhà thường là người cha, người chủ gia đình. Những người khác của gia đình mặc quần áo mới, trang trọng chờ ông trong nhà. Nếu cha mẹ của ông còn sống, ông sẽ đến để chúc cha mẹ ông được mạnh khỏe và vui. Rồi vợ của ông sẽ chúc ông mạnh khỏe, phát tài, thăng quan tiến chức (promotion) và vui.

Xuân này con chưa về

*Thêm một mùa xuân nữa
Con chưa về thăm mẹ
Đất khách buồn, ngôi vọng
tường cổ hương
Nhang khói lạnh vào
chiều 30 Tết
Vì chiều nay con cũng
phải lên đường
Lo sinh kế cho chuôi
ngày buồn tẻ.*

*Con không quên những ngày
xuân đất mẹ
Cây mai vàng nở rộ trước
sân nhà
Cha khéo cắt từng cành, từng
nhánh đẹp
Chung vào bình để
cúng lạy ông bà
Me lẳng xăng chạy lo nồi
bánh tét
Để kịp giờ cùng làm lễ
với cha.*

*Chiều 30 Tết, cháu con tề tựu
Vang tiếng cười, sau lễ rước
ông bà
Hình ảnh đó, ngày nay con
không có
Chỉ mơ về đất mẹ bề bờ xa
Ngôi vọng tường, rồi buồn
nơi xứ lạ
Đón xuân về, chỉ có một
mình con
Nhớ quá đi thôi, những tiếng
cười giòn
Của con cháu xum xoe
màu áo mới
Đã mất đi, mất ba ba
năm rồi
Con buồn, buồn quá! Mẹ
Việt Nam ơi!
SONG AN CHÂU
GA, chiều xuân đất khách*

Ông cũng sẽ chúc vợ ông như vậy nhưng không chúc thẳng quan tiền chúc vì phần lớn đàn bà Việt Nam ở nhà không đi làm. Người chồng sẽ đưa cho vợ tiền lì xì trong phong bao màu đỏ để chúc may mắn. Các con của ông từng người sẽ đến chúc ông những điều tốt. Ông sẽ chúc lại các con của ông hay ăn, chóng lớn, ngoan và học giỏi. Rồi ông sẽ cho các con của ông tiền lì xì.

Gia đình có thể nhờ người khác xông đất. Người này có thể thành công, nổi tiếng, giàu, giỏi, có địa vị. Người này có thể mang lại may mắn cho cả gia đình trong năm tới. Trong trường hợp này, người cha sẽ về nhà trước Giao Thừa để cùng với gia đình chờ người khách quý vì người khách sẽ phải xông ở nhà ông ta trước khi đến xông đất cho gia đình này.

Sau khi chúc và cho tiền lì xì, người cha sẽ đến bàn thờ Phật và bàn thờ Tổ Tiên. Người cha sẽ đốt vài cây nhang, cúi lạy và mời Phật và Tổ Tiên về với gia đình để ăn những đồ ăn cúng. Người cha sẽ cảm ơn Phật và Tổ Tiên đã phù hộ cho gia đình và cầu xin may mắn và sức khỏe trong năm mới. Trên bàn thờ, thường có hoa, nước trà, trái cây và những đĩa nhỏ đồ ăn như miếng gà, bánh chưng, bánh dầy, giò, chả quế, mít, hạt dưa... vân vân.

Gia đình sẽ ăn bữa ăn tối rất trẻ này với những món ăn mà họ đã cúng trên bàn thờ. Ăn xong, người ta uống trà nóng và ăn mít hay hạt dưa trong khi trò chuyện.

Nhiều người không muốn ngủ trong lúc này nên rủ nhau thử may mắn trong cờ bạc. Khi đánh bài hay những trò chơi khác, người ta muốn mua vui nhiều hơn là muốn thắng. Người ta thường đặt tiền ít thôi, nhưng nhiều người chơi với nhau, tươi cười vui vẻ. Tiền đánh bài này thường là tiền họ mới được lì xì.

NĂM MỚI

NGÀY MỪNG MỘT TẾT:

Những người đàn bà trong gia đình dậy sớm để nấu đồ ăn để lên bàn thờ. Người ta sẽ đốt nhang.

Ông Nội Ông Ngoại sẽ ra coi hoa Thủy Tiên đã nở chưa. Gia đình sẽ cúng ở bàn thờ rồi đồ ăn sẽ được mang ra ăn.

Cha, Mẹ và một vài người con sẽ sửa soạn đi chúc Tết.

Trong ngày mừng một này người ta đi chúc Tết những người lớn trong gia đình của người cha như Ông Nội, các Bác. Người ta cũng đi chúc Tết cha mẹ của người vợ. Người ta không muốn quên đi chúc Tết những người mà họ phải đến trong ngày này nhưng họ cũng không muốn đi thăm những người không định trước. Người lớn chúc Tết cho nhau. Trẻ con lại được tiền lì xì.

NGÀY MỪNG HAI TẾT:

Ngày này để đi chúc Tết những người lớn trong gia đình của người mẹ. Ông Chủ, Thầy Cô, bạn thân hay láng giềng gần. Thêm tiền lì xì.

NGÀY MỪNG BA TẾT:

Ngày để đi thăm những

người ít quan trọng hơn hay những bạn không thân.

Trong ngày mừng ba Tết, người ta cúng đồ ăn trên bàn thờ để đưa Tổ Tiên về Trời. Và cũng cúng để đón Ông Táo từ trên Trời trở về nhà.

Trong ba ngày Tết này, cũng có người trong gia đình phải mặc quần áo đẹp để chờ những người khách đến chúc Tết. Để đón mừng khách, nhà nào cũng có nước trà nóng, hạt dưa, mít, thuốc lá và bia hay rượu. Để làm đẹp nhà, người ta phải có những cành hoa hay chậu hoa đào, hoa mai, hoa thủy tiên.

NGÀY MỪNG BỐN TẾT:

Những công chức đi làm trở lại những thầy giáo và cô giáo vẫn được nghỉ vì các trường học còn đóng cửa cả tuần.

Chợ và hãng xưởng bắt đầu mở cửa.

NGÀY MUỖI LĂM TẾT:

Rất nhiều người sẽ đi chùa để cầu xin và cũng để ăn mừng ngày Rằm tháng Giêng.

VÀI TẬP TỤC

Trong ba ngày Tết, người ta phải vui vẻ với người khác. Không được giận dữ, không được khó chịu nếu không họ sẽ giận dữ khó chịu suốt năm. Mẹ chồng và con dâu sẽ vui vẻ với nhau. Anh em không được đánh nhau. Vợ chồng không được cãi lộn. Không được giận dữ, không được buồn.

Trong ba ngày Tết này không được quét nhà hay mang rác ra khỏi nhà nếu không sẽ bị tổn kém tiền bạc trong suốt năm mới. ■

Tết

(VIETNAMESE NEW YEAR)

Tet is not a day, it's an event that lasts 3 days. However the preparation for Tet starts several months in advance and in the country side, Tet could last for a week.

Tet is not just New Year Day as in the Western world but a combination of 3 important days together New Year Day, Thanksgiving Day and Birthday.

New Year Day. Change from one year to another. With all those resolutions for a new year.

Thanksgiving Day: After long seasons of hard works, farmers and the land now can rest and celebrate the harvest. Everyone is trying to return home to celebrate together with the family.

Birthday: Every one is one year older. This is also when children get new clothes, money or gifts.

Note that until recently, Vietnamese do not celebrate Thanksgiving or birthday.

WHEN IS TET

In Lunar calendar the New Year day generally falls in between the last two weeks of January and the first three weeks of February. The coming Tet will be on Monday 01/26/2009 (the year of Buffalo).

Since Tet is the New Year day from Lunar calendar, the Vietnamese and Chinese would celebrate the same day. However the Chinese has been here much earlier than the Vietnamese, most American would refer to this day as Chinese New Year day.

PRE-TET

For several months before Tet,

People would go to the tailor shop to get measured for new shirt, new pants, new suit, new ao dai (tradition long dress), new shoes, and new guoc (painted wooden sandal tradition foot wear for ladies).

Farmers would select pigs, chickens to bring to the markets in the cities about a week or two before the New Year.

Nurseries would transfer flower plants to pots, ready to wrap with colorful paper to bring to the flower market when time comes

Grand fathers would start trimming, controlling the temperature his Chinese narcissus pots so they would bloom right at Giao Thua.

Grand mothers, Mothers, Wives and daughters would start cleaning the house and discuss what to cook.

Workers in both private and government sectors and even the soldiers would submit requests to go home to an Tet (spend the holiday) with the family.

TAT NIEN (END OF THE YEAR)

Everyone is trying to finish up loose ends:

People would pay off debt

Complete any spending plans since the new year is to bring money in not to spend it out.

They would paint the house, varnish the door, fix the roof, and mend the fence.

They would visit the family graves to paint the structure, clean the marker, weed the grass and plant some flowers.

Business would fulfill contracts.

Government offices would complete projects.

Tat Nien parties organized everywhere before government offices and school would close down. Private companies, doctor offices would hang up the sign announcing closing for Tet. Markets, hospitals and military establishments are the only places still alive.

On the 23rd of the last month, many family would prepare food to for a farewell party sending the Kitchen God (The Lares) to Heaven to report the activities of the family.

The last few weeks before

new year is when markets would be extremely crowded. People are most busy shopping for the family.

Then suddenly all markets would be deserted. Every one is going home to welcome Giao Thua.

GIAO THUA (WATCH-NIGHT TIME)

Midnight, the transition between old and new year.

Few hours before Giao Thua, members of the family would dress up to go to the temples where the elders would pray Buddha for health, luck and prosperity; the unmarried would pray to have a chance to meet his or her soul mate and the teenager would eye each other behind their parents' back. Parents would pray for their children to be good and successful in school. Wives of soldiers would pray for their husband safety.

To find out how the new year would become, many people would consult the oracles, he or she would hold a container and shake it until one of the sticks fell off. These sticks have numbers printed on them and the fortune seekers would go to a bench where they can find a scroll that match the number. On these scrolls there would be future predictions.

From the temple, people would pick up some branches with green leaves. These green branches signify youth, growing, progressing. People would carefully time their trip to

return home. If you are not given the honor to be the first foot (first to step in through the door after Giao Thua), you would have to be home before midnight. If you are, you would time your return just after midnight.

Right at Giao Thua, in the temples bell would ring, drum would beat, but fire crackers sound would travel across the city to mark the most sacred moment of the year. Every one, from the rich to the poor would all welcomes the new year. Tet without fire crackers is like a football game without the fans.

After Giao Thua, the first person who steps into the house usually is the father, the head of the household. The rest of the family, in their best clothes, solemnly waiting for him. If his parent are still alive, he would come to wish them good health and happiness. Then he would turn to his wife who would wish him good health, prosperity, promotion and happiness. He would wish her similar things but usually without promotion because most women are house wives. The husband then give her "tien li xi" (brand new lucky money) in a "phong bao" (a small red special envelope only used for this occasion). He then turns to his children, who take turns to wish him good wishes. He would wish them typically "hay an" (eat well), "chong Ion" (growing well), "ngoan" (behave well) "hoc gioi" (study well) and he would give them "tien lixi".

The family might prearranged for someone to xong dat. Someone who is successful, famous, rich, smart, high placed so he would bring luck to the whole family during the coming year. In this case, the farther would return home before midnight and with his family would wait for the honor guest since he would have to xong dat his own family first, before coming to fulfill the honor.

After the wishing rituals, the father would come to the Buddha and ancestor altar. The father would burn several incense sticks, bow and say the prayers to the Buddha and his ancestors, inviting them to rejoin the family, to accept meal offerings, to thank them for watching over the family, giving the luck and health. He would pray for them to continue to do so in the new year. On the altar, there should be flowers, nuoc tra, fruits and small portions of foods like chicken, beef, mien ga (chicken vermicelli soup), banh chung (square cake wrapped in banana leaves, made with sweet rice, green bean and pork), banh day (round rice cake), gio (boiled pork sausage), cha que (baked cinnamon pork sausage), mut (sweet sugared coated lotus seed, ginger, coconut meat among other vegetables) or cracking hat dua (dried, red-dyed watermelon seed) etc..

The family would eat late night meal with the rest of the above offerings. Then they would drink tra nong and eat mut or cracking hat dua while

chattering. Most people would not want to waste the best time of the year sleeping so the next step is to test their own lucks in gambling. Playing cards or other games, people are seeking fun rather than winning. Small bets, large crowd and roaring laughs are very typical. Most of the money is the brand new lixi they just got earlier.

TAN NIEN (NEW YEAR)

FIRST DAY:

The ladies would wake up early to cook and put food on the altar. Incense sticks are lighted up.

The elder would check to see if the Thuy-tien flowers and other flowers are blooming. They would pray at the altar then food can be served.

The parents and some of the children prepare to go chuc Tet (visiting to wish others well during Tet).

This is a day that people are careful to make their planned visits to the elders of the father family and to the parents of the wife. You don't want to miss any ones whom you suppose to visit. You don't want to accidentally visit the ones that you not suppose to either. People would exchange wishes. Children would get more tien li xi.

SECOND DAY:

This is the visit day for the elders of the wife's family, for bosses, teachers, close friends and good neighbors. More tien li xi.

THIRD DAY:

The day to visit less important people and not so close friends.

Food offerings on the altar, farewell ceremony for ancestors returning to Heaven. Also small ceremony to welcome the Kitchen God back.

During these 3 days, some members of the family would have to dress up, ready to welcome visitors at any moment. To welcome visitors, every home would have tra nong (hot tea), hat dua, mut, thuoc la (cigarettes) and some times beer or cognac. To beautify the house, people would have branches or pots of hoa dao (pink cherry), hoa mai (yellow flower), hoa thuy-tien (white narcissus).

THE FOURTH DAY:

Many government workers return to work except teachers whose schools remain closed for the whole week.

Markets and most businesses reopen.

THE FIFTEENTH DAY:

Many would go to the temple to pray and celebrate the full moon of the first month (Ram thang Gieng)

SOME TRADITIONS

During these 3 days, people must be nice to each other. Do not show anger, do not be rude or the omen will carry over the rest of the year. Mother-in-law and daughter-in-law are at peace. Siblings are not to fight. Couples are not to argue. Do not show anger or sorrow.

During these 3 days, do not sweep the floor or bringing garbage out of the house or risk losing money throughout the new year.■